

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm. Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 33 (400)

Fredagen den 16 augusti 1895.

8:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modetidn., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben » 3:—	Byrå: Klara Södra Kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösnr: endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
--	---	---	--	--

Constance Ullner.

Bland de remarka-
bla kvinnor från
grannlanden, som
under de nyss gång-
na minnesrika skolmö-
tesdagarne gästade vår
hufvudstad, märktes äf-
ven fru *Constance Ull-
ner* från vårt forna syster-
land Finland, en kvinna
som i sitt hemland in-
lagt den största förtjänst
om en äkta kvinnlig hu-
manitär sak — djur-
skyddssaken. Äfven här
i Stockholm gjorde fru
Ullner vid mötet varm-
hjärtade inlägg för sin
lifsidé, när frågan om
djurskyddssakens ställ-
ning till skolan fördes
fram i diskussionen. Vi
begagna därför med sär-
skildt nöje tillfället att
nu bringa den finska
systems bild och följande
teckning af hennes
verksamhet, som sändts
oss af en henne närstå-
ende finsk skriftställare.

* * *

Iduns första sida har
jämväl tidigare pryddes
med porträtt af fram-
stående finska kvinnor,
kvinnor de där på ett
banbrytande sätt upp-
trädde i mänsklighetens
tjänst. Det är mig kärt
att kunna öka deras an-
tal med detta, med dra-

gen af en kvinna, hvars
namn mer än mången
annans af hennes med-
systrar på senare tider
stått att läsa i den dag-
liga tidningspressen i
Finland. Och fru Con-
stance Ullner tillkommer
den stora förtjänsten att
hafva ägnat sitt out-
tröttliga, framgångsrika
arbete ej blott mänsk-
ligheten till fromma,
hon har vid sidan af
detsamma sökt och äf-
ven lyckats gagna dem,
vilka, trots den nytta
de medföra, obelönda,
ja styfmoderligt behand-
lade, få gå en ofta
glädjelös dag till mö-
tes — de värnlösa
djuren. Och att hon i
detta arbete äfven till-
vunnit sig en varmt kän-
nande allmänhets sym-
patier och aktning fram-
går främst af den er-
känsla Helsingfors djur-
skyddsförening enhäl-
ligt ville bevisa henne,
då densamma på års-
mötet i år tilldelade fru
Constance Ullner sin
silfvermedalj för allmän-
nyttigt arbete i djur-
skyddets tjänst.

Af efterföljande data
skall för öfrigt framgå,
att fru Constance Ull-
ner, såsom vi redan sa-
de, vid sidan af denna
verksamhet, haft tid att

O hör, du Sveriges kvinna, ja hör och lär!
Du är vårt värn och fäste, så svag du är:

Hvar ädel bragd, som glänst öfver Sveriges bygder,
Fick både rot och näring ur dina dygder.

Frith. Holmgren.

göra sin begåfning och sitt varma intresse gällande jämväl på andra områden af det mänskliga utvecklingsarbetet.

Fru Constance Ullner, född den 20 mars 1856 å Königstedts gods i Helsinges socken, är dotter till kommunalrådet Robert Ullner och dennes maka friherrinnan Anna von Kothén.

År 1876 gift med fabriksdisponenten Theodor Gullberg i Göteborg och fränskild 1878.

Fru U. har utöfvat en omfattande literär verksamhet och lämnat en mängd bidrag i form af skisser och berättelser i olika tidningar och kalendrar i Sverige och Finland. Såsom korrespondent för särskilda blad har hon mest behandlat konstförhållanden, literära och musikaliska ämnen. Äfven i bunden form har hon gjort sig känd som lycklig författarinna. Hennes gedigna språkkänedom har satt henne i tillfälle att till svenskan verkställa en mängd öfversättningar från franska, tyska och engelska af romaner, hvilka dels ingått som tidningsföljetonger, dels utkommit i bokform, mest på Oscar Lamms förlag i Stockholm.

Under signaturen Vanda har hon publicerat flere dikter och utkast, äfvensom utgifvit arbetet »Skuggbilder, utkast af Vanda», som utkom 1879 på G. W. Edlunds förlag i Helsingfors. Fem år senare utgaf hon »Spillror, utkast af Constance Ullner» på P. H. Beijers i Helsingfors förlag.

Tillsammans med undertecknad utgaf hon julen 1892 en literär publikation med bidrag af vårt lands främsta skriftställare och skriftställarinnor: »Rättvisa mot djuren», hvaraf behållningen skänktes åt Helsingfors djurskyddsförening.

Jämte författarinnan Eva Ljungberg har fru Ullner tvänne gånger utgifvit literära brochyren »Blindvännen», hvilken första gången inbragte 900 och andra gången 1,200 mk, hvilka medel gifvits till Blindhemmet i Helsingfors. Samma skriftställarinnor hafva år 1893 utgifvit kalendern »Snöflingan» och 1894 »Vår».

Sedan 1894 års ingång är fru U. jämte hr Uno Stadius utgifvare och redaktör för landets första djurskyddstidskrift: »Rättvisa mot alla», till hvars uppkomst fru U. äfven måste anses hafva bland de främsta medverkat. Från detta års början utkommer densamma jämväl på finska språket. Under samma redaktion utgifves tillika från årets ingång barndjurskyddstidningen »Sylvia» på båda inhemska språken.

För sex år sedan slog sig fru Constance Ullner äfven på en praktisk bana och fungerar sedan 5 år tillbaka såsom föreståndarinna för postkontorsfilialen Bergmansgatan n:r 4 i Helsingfors.

Fru Ullner har slutligen jämväl tagit del i stiftandet af en skriftställareförening i Finland, hvilken efter att hafva existerat en kortare tid sedan ingått såsom särskild loge under Konstnärsgillet härstädes.

Vi hafva redan tidigare nämnt, att fru Ullner såsom varm befördrarinna af djurskyddssträfvandena i landet skapat sig ett uppbyret och aktadt namn. Sitt vackraste inlägg i detta afseende har hon utan tvif-

vel gjort inom den förening, hvilken jämväl räknar henne som en af sina förnämsta stiftarinnor, föreningen Djurvännerna i Helsingfors. Sedan föreningens stiftelse kvarstår hon som dess sekreterare. Det är visst sant, att nämnda förenings namn ännu ej hunnit göra sig allmännare känt, men på den ort, där den verkar, har den under sin korta tillvaro redan brutit banor, hvilka skola lända djurskyddsarbetet till varaktigt gagn, vi framhålla främst dess sträfvan att vinna ungdomen för sin goda sak. Och det måste ju medges, att om de unga en gång äro med oss, då är framtiden vår, och är framtiden vår, är ju segern vunnen. Och fru Ullner förstår att äfven tillvinna sig de ungas hjärtan. Det finnes hos henne därvidlag ett inneboende drag, som ej förfelar sin verkan. Det är därför en stor lycka för djurskyddsarbetet i Finland att äga henne som en af dess banerförare, det är för detsamma en vinning, som ej kan skattas ringa, då man känner till, huru mycken obruten mark ännu i detta afseende möter ögat åt alla håll.

V. Lindman.

Två fjärilar jaga hvarandra ...

*Två fjärilar jaga hvarandra
i kvällsolens flammande glöd —
den ena bär kärlekens färger —
den andra dina o, död.*

*Den ena lyser i purpur
på flykten — jag vet icke hvart —
den andra har klädt sina vingar
i sorgens djupaste svart.*

*De jaga hvarann så lustigt,
bland blommor och blad de fly;
de ömsom vid stoftet snudda
och ömsom vid himlens sky.*

*På blommornas kalkar de kumpa,
de hvila på vaggande strå —
så ut öfver mörknande vatten
de flämtande vingarne gå.*

*J kvällsolens gyllene flöden
de svinna — jag ser dem ej mer —
men stjärnorna tändas och stråla
i djupblåa skymningen ner ...*

Daniel Fallström.

Kvinnorna och kvinnofrågorna på skolmötet.

Det sjunde nordiska skolmötet är nu för deltagarne ett minne blott, dock, där om äro vi visse, ett minne af angenäm art och rik innebörd för det framtida skolarbetet i de nordiska länderna. Från den mångfald föredrag och diskussioner inom skilda ämnen, som under mötesdagarna afhölls, ha redan de dagliga tidningarna lämnat mer eller mindre fullständiga referat. Idun ämnar ej heller trötta med ett fullständigt upprepande, så mycket mer som naturligtvis en stor del af de dryftade ämnena varit af så uteslutande pedagogiskt intresse, att deras knapphändiga behandling i ett icke-fackblad måste bli af allt för ringa värde.

Däremot anse vi oss i största korthet böra lämna en öfversikt öfver de inlägg, som af de kvinnliga deltagare gjorts i det stora lärarmötets förhandlingar, liksom öfver de frågor, som närmast beröra den kvinnliga ungdomens uppfostran.

Fyra damer ha under mötet med själfständiga föredrag inledt de därpå följande diskussionerna. Redan första mötesdagen inledde fröken Adèle Wetterlind från Jönköping frågan: »Bör läxläsning helst ske i hemmet eller skolan?»

Läxläsningen blefve ofta bedrifven på ett sådant sätt, att den skadade undervisningen i stället för att befördra densamma. För närvarande vore det hemmet, som hade att tillse att läxläsningen drefves rätt, något hvartill tal. knappast ansåge hemmet ägnadt. Hon ville att hemmen skulle genom handling sätta barnen i tillfälle att uppöfva sin iakttagelseförmåga och att i praktiken se exempel på hvad de i skolan läst.

Läxläsningen bör i skolan af barnet själfständigt utföras, dock under lärarens tillsyn.

Önskvärdt vore att försök blefve anställda i de nordiska ländernas barndomsskolor för att utröna möjligheten för och resultatet af läxläsningens förläggande till skolan, samt att de därvid vunna erfarenheterna blefve offentliggjorda.

Den andra mötesdagen höll slöjdinspektisen fröken Hulda Lundin föredrag: »Om systematisk undervisning i kvinnlig slöjd.»

Fröken Lundin redogjorde för den metod vid undervisning i kvinnlig slöjd, hvilken genom hennes energiska arbete vunnit så stor utbredning såväl i Sverige som äfven mångenstädes i utlandet. Hon omtalade, hurusom barnen få taga med sig till skolan söndriga kläder och där lära sig att laga och lappa dem. Detta väcker barnets intresse, ty det vill gärna se något resultat af sitt arbete. Äfven föräldrarnes intresse ökas härigenom för slöjdundervisningen, och mången gång ha föräldrar sagt fröken Lundin, att de först genom sina barn lärt sig att stoppa, sticka och laga. Alla lyxarbeten borde totalt slopas från denna undervisning. Det är af vikt att lärarinnan i detta ämne äfven besitter pedagogisk skicklighet. Lyckligt vore, om denna undervisning kunde blifva obligatorisk. Men ej blott flickorna, utan äfven gossarne kunna med framgång och till sin nytta syssla med dylikt handarbete under de första stadierna. Och det har visat sig, att de äro roade därpå.

Samma dag talade den kända ifrarinnan på detta område, folkskollärarinnan fru Sofi Nilsson från Stockholm — hvilkens porträtt Idun nyligen meddelade — om: »Huru bör undervisning i hushållslära lämpligen ordnas?»

Det är i sin ordning att skolan tager undervisningen om hand. Flickan är t. ex. just i skolan, då hon bäst i hemmet kunde få undervisning i detta ämne. Lika viktigt som det är att en gosse får undervisning i matematik, mekanik o. s. v. som har betydelse för hans framtida värf, är att en flicka får undervisning i just hvad som hon kommer att syssla med.

Det är ett nationalfel hos oss, att vi icke beräkna våra tillgångar, utan lefva öfver dem. I fall att hustrun är slarfvig, hjälper mannens sparsamhet icke. Flickorna och äfven gossarne böra därför öfvas i sparsamhetsberäkningar. Huslig ekonomi både utvecklar och intresserar flickorna. Ett skolkök bör finnas för praktikens skull. På landet skulle två eller tre distrikt slå sig tillsammans om ett skolkök.

Den sista mötesdagen höll slutligen skol-föreståndarinnan, den under märket »Uffe» välkända pedagogiska författarinnan fröken *Anna Sandström* ett under andlös tystnad åhördt och af intensiva applåder hälsadt föredrag om: »Fördelarne af en typisk framställning vid geografiundervisningen.»

Talarinnan framhöll vikten af att geografiens rika material blir ordnad, koncentreradt, mera smältbart, lättare att inlära och mera öfversiktligt genom typisk framställning; därigenom vinnes äfven insikt i de allmänna lagar, som bestämma naturens och människans lif. Fröken Sandström demonstrerade därefter geografiska typer.

Bland de manliga föredragshållarne var det särskildt tvänne, som rörde sig på kvinnoppfostrans område. Rektor *Eugène Schwartz* från Stockholm talade: »Om betydelsen af huslig ekonomi såsom undervisningsämne i skolan.»

Då det är fråga om uppfostran af kvinnlig ungdom, måste vi beröra det sociala problemet, frågan om kvinnans ställning i samhället. Kvinnan i vårt land eller i de nordiska landen öfverhufvud har en tvåfaldig verksamhet, dels en sådan, som mer eller mindre sammanfaller med mannens yrken, läkarens, lärarens, affärsmannens, fabriksarbetarens o. s. v., dels en för henne egendommig, makans och moderns och därmed mer eller mindre öfverensstämmande, husförestånderskans, husmansellens och tjänsteflickans. Så är det. Det må nu vara af godo eller ondo, två vidt skilda hufvudbanor stå henne öppna, helt olika kraf ställas i ena fallet och i det andra på henne, för båda erbjuder hennes natur möjlighet till utbildning. Men härvid bör komma en viktig sak i betraktande. Flickan vet icke, om hennes lif skall föra henne in på den ena eller den andra banan. Hon måste, om hennes begäfnings det medger, vara beredd att slå in på båda, den ena först, den andra sedan, blott den ena eller båda. Följes denna princip vid flickors undervisning i skolan? I vårt land i allmänhet högst ofullständigt. För yrkesidkarens kall utbildas flickan ungefär lika väl som gossen, men för husmoderns ej i nämnvärdt mått. Hvad som bjudes genom de kvinnliga handarbetena är så litet, står så enstaka gent emot det myckna, som göres för hennes s. k. intellektuella utbildning, att det är knappt värdt att tala därom. Lärdom och praktiskt oförstånd kunna väl förenas. Nu erhåller den unga kvinnan en grundläggande allmänbildning, som väl kan vara lämplig för yrkets mera speciella utbildning i flera fall, särskildt för de s. k. högre ståndens yrken. men föga eller så godt som ingen för sin eventuella husmoderliga befattning, och dock borde förhållandet vara det motsatta, ty om, snart sagt, ingen flicka kan med större sannolikhet påstås, att hon icke blir maka och moder.

Vidare höll professor *L. M. Törngren* föredrag om: »Bristerna i den kvinnliga ungdomens fysiska uppfostran.»

Dessa brister visade sig dels i att de unga flickorna icke få tillräcklig kroppsrörelse, dels klädas i olämpliga och ohälsosamma dräkter. De anses vara för ömtåliga att tåla vid kroppsligt arbete eller lekar i det fria och följden blir en svag fysik och svårighet att reda sig själf. I afseende på kläddräkten framhöll tal. snörlifvets olycksbringande betydelse för kvinnans fysik i många hänseenden. Man hade vid flickskolornas inrättande begått det felet att låta dem härma gosskolornas mångföddade program. Tal. framhöll äfven vikten af att icke föräldrar må söka att framkalla yttringar af barnets själsverksamhet i allt för tidiga stadier, då det endast bör vegetera, och faran af att låta det irriteras af en mängd leksaker eller af att låta dem gå för tidigt. Nu sade man att flickorna

finge öfva gymnastik i skolorna, men många trodde att denna gymnastik fanns till endast på papperet, eller att gymnastiktimmarna ofta toges i anspråk för andra af skolans uppgifter. Den unga flickans uppfostran och utbildning borde ske så att hon sedan såsom kvinna kunde fylla de anspråk samhället med skäl ställde på henne.

Utom de ofvan nämnda fyra damer, som med längre själfständiga föredrag bidrogo till mötesförhandlingarna, utmärkte sig många af de kvinnliga deltagarne för sakrika och värdefulla inlägg i diskussionen vid behandlingen af olika frågor. Så drog fru *Constance Ullner* från Helsingfors — såsom vi redan nämnt i hennes biografi i detta nummer — i härnad för djurskyddssakens befrämjande bland skolungdomen; den för Iduns läsarinna välbekanta fröken *Amanda Leffler* från Göteborg hade flere ypperliga anföranden i frågan om hushållsläran i skolorna, i hvilket ämne äfven fröknarna *Lindeström-Lang* från Köpenhamn, *V. Löfholm* från Norrköping och *Caselli*, Stockholm, ytttrade sig. Gymnastiklärarinnan fru *Mathilda Asp*, Stockholm, ville ha större frihet för lärarinnorna från att nödgas följa ett visst program vid de unga flickornas gymnastik, och fröken *Whitlock*, Stockholm, uppträdde som en ifrig försvararinna för den upprättstående skrifstilen. —

Till specialmöte, representerande den högre flickskolan, samlades en af mötesdagarne föreståndarinnor och föreståndare vid Sveriges högre flickskolor, hvarvid öfverläggningarna rörde sig om åtskilliga af medlemmar på förhand insända frågor.

Den första lydde: »Hvilka åtgärder böra vidtagas för att tillförsäkra Sveriges flickskolor högre statsbidrag än de nu utgående?» Mötet enade sig om att större anslag äro af behovet i hög grad påkallade och utsåg en komité, som ägde att vidtaga åtgärder för den viktiga sakens befrämjande.

För den andra frågan på programmet: »Vore det önskligt, att anslag af statsmedel funnes till resestipendier för lärare och lärarinnor vid högre flickskolor, särskildt för dem, som undervisa i främmande språk?» uttalade mötet i korthet sin lifliga sympati.

Den tredje frågan: »Böra lärjungarne i de högre flickskolorna erhålla obligatoriska uppgifter till utförande under sommarferierna?» framkallade ett lifligt meningsutbyte. Mötet beslöt att besvara frågan med nej.

Nästa fråga: »Vore det möjligt att, till förekommande af öfveranstängning eller skadligt mångläseri, borttaga något eller några ämnen från den högre flickskolans läroplan?» föranledde åter en tämligen långvarig diskussion, vid hvilken särskildt var intressant lägga märke till, huru sympatierna för franskan såsom dominerande språk i flickskolan allt mer tyckas vara i aftagande.

Följande fråga lydde: »Vore det lämpligt, att en normalplan för Sveriges högre flickskolor upprättades?» Den besvarades genom följande resolutionsförslag:

Ehuru de betydande olikheter, som förefinnas i de högre flickskolornas studiordningar vålla beaktansvärda svårigheter vid elevernas flyttning från en skola till en annan, bör en större enhet mellan dessa skolors läroplaner endast på den fria samverkans och öfverenskommelsens väg eftersträffas, men ej genom ett normerande reglemente från statens sida framtvingas, dels emedan den högre flickskolan hos oss ännu är stadd i en sökande utveckling, som ej bör stäckas, dels emedan särskilda lokala intressen med afseende på dessa skolors planer böra få göra sig gällande, dels slutligen emedan tiden öfver hufvud ej är mogen för ett af öfvervägande teoretiska grunder ledd reglementerande af den högre elementarundervisningen.

Vidare företogs till behandling den sjätte frågan på programmet: »Det synes behöfligt, att föreståndarinnor och föreståndare vid de högre flickskolorna noggrannare, än som i allmänhet torde ske, öfvervaka läxgifningen inom skolorna.» En liflig diskussion följde. Samverkan med föräldrarna framhölls såsom för ändamålet synnerligen viktig.

Den sista frågan var af följande lydelse: »Vore det ej önskligt, att uppgifterna om lärarinnornas tjänstgöringstid i årsberättelserna från de högre flickskolorna gäfvos enligt öfverensstämmande beräkningsgrunder?» Angående denna fråga ansåg mötet, att det för bedömning och beräkning af lärarinnornas tjänstgöring vid olika läroverk vore önskligt, att då lektionerna ofta äro af mycket omväxlande längd, uppgift i redogörelserna äfven lämnas i timmar af en ordinär lektionslängd, nämligen 50 minuter.

I denna korta öfversikt öfver kvinnoinläggen under mötesdagarne återstår slutligen endast att omnämna, hurusom på den stora, stämmningsfulla avslutningsfesten på Skansen bland de många friluftstalarne äfven räknades en kvinna, fröken Hulda Lundin, som talade för de nordiska skolmötenas tjugufemårsminne — det första skolmötet hölls nämligen i Göteborg 1870 — och utbragte ett lefve för dessa mötens vackra idé.

Iduns läkarartiklar.

(Eftertryck förbjudes.)

V.

Om våra födoämnen.

Några allmänna synpunkter af

Professor Robert Tigerstedt.

Dan plägar ofta likna människokroppen vid en ångmaskin, och denna liknelse är, i motsats till de flesta andra, i själfva verket mycket träffande i det, som utgör det hufvudsakliga och väsentliga. Huru en ångmaskin med tillhörande panna och eldstad i sina enskildheter är bygd, är oss här fullkomligt likgiltigt. Det viktiga är, att all den kraft, som maskinen förmår utveckla, uppkommer genom den i maskinens eldstad försiggående förbränningen. Vid denna förbränning alstras värme, detta värme bringar vattnet i ångpannan till kokning och den sålunda bildade vattenångan sätter maskinens rörliga delar i rörelse.

Hos människokroppen förhåller det sig alldeles på samma sätt: allt det arbete, kroppen utför, och allt det värme, som i honom bildas, har sin källa i en förbränning af brännbara ämnen, som finnas hos honom.

Med förbränning förstå vi den kemiska process, som försiggår, då någon brännbar kropp förenas med syret; och såsom brännbara kroppar beteckna vi alla ämnen, hvilka kunna ingå förening med syret.

Hvarhelst en förbränning äger rum, utvecklas värme; sker förbränningen tillräckligt snabbt, så utvecklas därjämte ljus, men ljusutveckling åtföljer långt ifrån alltid förbränningen.

Hvad lif i grund och botten är, veta vi icke. Vetenskapen har ännu icke hunnit utlånga, att hon kan gifva en bestämd och uttömmande definition på begreppet lif, och bland den massa definitioner, som man försökt gifva, är den, att lif är motsatsen till död, så intetsägande den än är, likvisst när allt kommer omkring ändå den bästa.

Men den tydligast bland alla framträdande lifsyttningen är den hos de lefvande varelserna skeende förbränningen. Hos både djur och växter försiggår en sådan: upphör förbränningen, så inträder döden eller åtminstone skendöd; lifsförrätningarna hafva upphört eller blifvit inställda.

Förbränningen förstör brännmaterialet. Vi tända på ett ljus, det brinner, dess brännbara

beståndsdelar förena sig med luftens syre, ljuset blir småningom allt kortare och slutligen har det brunnit ner. Ljuset finnes ej mer, af detsamma har bildats kolsyra och vattenånga.

På samma sätt i vår kropp. Genom den i honom oafbrutet försiggående förbränningen, förstöras och förbrukas de hos honom befintliga brännbara ämnena. Och dock brinner han ej ner som ett ljus.

Hvarför?

Emedan kroppen alltjämt upptager nytt brännmaterial för att ersätta det förbrukade.

Detta sker genom födan. Får kroppen ingen föda, så dröjer det icke länge, innan han dör hungerdöden. Dag efter dag blir han allt lättare och på samma gång allt svagare.

Den förbränning, som i honom försiggår, blir allt mindre omfattning och allt mera otillräcklig att underhålla den för lifvets bestånd nödvändiga kroppsvärmen och rörelserna hos hjärtat och de muskler, som ombesörja andningen. Slutligen dukar kroppen under i ett tillstånd af ytterlig utmattning och kraftlöshet.

Födans uppgift är sålunda i främsta rummet att tillföra kroppen det brännmaterial, som han behöfver för underhållet af den hos honom oafbrutet försiggående förbränningen. Därför måste födan framförallt innehålla brännbara ämnen af det slag att de lämpa sig härtill. Dessa ämnen kallas *organiska näringsämnen*; de utgöra också det material, hvaraf kroppen vid sin tillväxt bildar sin lefvande substans.

Därjämte måste i födan ingå vatten och vissa mineraliska beståndsdelar, nämligen koksalt, fosforsyrade salter, kalk- och järnsalter, o. s. v.

Det är visserligen sannt, att nyssnämnda ämnen icke äro brännbara och således icke spela någon roll vid förbränningen i kroppen. Icke desto mindre ådagalägger erfarenheten, att kroppen icke allenast behöfver sådana ämnen, utan att dessa för honom äro oundgängligen nödvändiga, och att således också de måste betecknas såsom näringsämnen. Han afgifver nämligen och ständigt jämt sådana ifrån sig och måste få dessa förluster ersätta, emedan i motsatt fall allvarsamma rubbningar inom kort tid inträda. Dessa rubbningar bero väsentligen därpå att vattnet och de mineraliska ämnena äro nödvändiga beståndsdelar i kroppens safter.

Vid anordnandet af vår föda behöfva vi emellertid i regeln icke särskildt bekymra oss om vattnet och de mineraliska beståndsdelarna, af det enkla skälet, att vatten ju nästan alltid i obegränsad mängd står oss till buds och att de för kroppen nödvändiga mineraliska ämnena utan något vårt tillgörande både i tillräcklig mängd och af lämplig beskaffenhet ingå i vår föda, om den annars är något så när tillfredsställande sammansatt.

På grund häraf skola vi vid följande betraktelser endast hålla oss till födans brännbara beståndsdelar. Dock vill jag här i förbigående anmärka, att *den mängd vatten, som vi förtära, rätt ofta är större än hvad för kroppen är behöfligt eller gagneligt*. Vanan gör härvidlag mycket och det är därför lämpligt, att icke vänja sig vid att förtära alltför mycket vatten — hvilket naturligtvis icke vill säga detsamma som att man skall plåga sig med att törsta.

Jag har hittills endast i allmänhet talat om födans brännbara beståndsdelar, såsom utgörande kroppens kraftkälla, och ännu icke alls berört frågan, hvilka slags brännbara ämnen ägna sig härtill.

I detta afseende har erfarenheten lärt oss,

att ifrågavarande ämnen måste tillhöra någon af följande tre hufvudgrupper, nämligen: 1) *ägghviteämnen* och dem nära stående kroppar, 2) *fett*, 3) *stärkelse* och *socker*.

Till sin kemiska beskaffenhet öfverensstämma alla dessa ämnen däruti, att de innehålla grundämnena kol, väte och syre. Utom dessa ingå i ägghvitans sammansättning äfven grundämnena kväfve och svafvel samt stundom äfven fosfor.

Emedan kväfvat utgör ägghvitans mest utmärkande beståndsdel, indelar man de organiska näringsämnen i *kväfvehaltiga* (ägghvita och närstående ämnen) och *kväfvefria* (fett, stärkelse och socker).

Ägghviteämnen sakna lukt och smak, te sig i torrt tillstånd såsom ett hvitt pulver eller såsom gulaktiga, hårda, i tunnare lager genomskinliga stycken. Några lösas i vatten, andra endast i salthaltiga eller svagt lutaktiga eller svagt sura vätskor och åter andra äro i dessa lösningsmedel olösliga. Upphettas en ägghvitlösning, så undergår ägghvitan i allmänhet en förändring, och vid lämplig reaktion hos vätskan samt i öfrigt lämpliga yttre förhållanden kan den därvid utfällas i fast form. Sålunda stelnar hönsägghvitan vid kokning.

Nära besläktadt med ägghviteämnen är *limmet*, som erhålles genom ihållande kokning af ben, brosk och bindväf samt utgör hufvudbeståndsdel i buljong. I rent tillstånd, såsom i s. k. gelatin, är limmet ett färglöst, i tunna lager genomskinligt ämne, som sväller i kallt vatten och i varmt upplöses till en klabbig vätska, hvilken vid tillräcklig halt af lim vid afsvalnandet stelnar till ett gelé.

Hvad *fett* är vet hvar och en. Den kemiska undersökningen af fettet har gifvit vid handen, att det är en förening af s. k. fettsyror och glycerin. Behandlas fett med lut, så sönderdelas det, luten förenar sig med fettsyrorna till tvål och glycerinet blir fritt. Af 100 delar fett erhållas omkring 90 delar fettsyror och 10 delar glycerin.

Stärkelse och *socker* stå hvarandra mycket nära och öfverensstämma framför allt däruti, att grundämnena väte och syret i dem ingå i samma inbördes förhållande som i vattnet, på grund hvaraf de fått sitt vetenskapliga namn *kolhydrat* (hydrat kommer från det grekiska ordet *hydôr*, som betyder vatten).

Det är mig naturligtvis icke möjligt att inom det omfång, som kan lämnas för föreliggande framställning, behandla näringsfrågan i hela dess vidd, utan skall jag därför här inskränka mig till några hufvudpunkter, som i praktiskt hänseende synas mig främst böra beaktas.

Erfarenheten lär oss, att kroppen möjligtvis, ehuru icke till sin nytta, kan undvara fett och kolhydrat, blott han i sin föda får en tillräcklig mängd ägghvita, och att å andra sidan äfven de oerhördaste mängder fett och kolhydrat icke kunna uppehålla kroppen, om ägghvita saknas i hans föda. *Ägghvitan är således det viktigaste af alla våra organiska näringsämnen*. Orsaken härtill ligger väsentligen däri, att ägghvitan tjänar till uppbyggnad af kroppens lefvande substans.

Vidare ådagalägger erfarenheten, att kroppen dagligen behöfver en icke obetydlig mängd ägghvita äfven i det fall, att han, såsom ju alltid sker, därjämte förtär fett och kolhydrat.

Det är likvisst icke möjligt, att med en enda siffra angifva kroppens dagliga ägghvitebehof, ty detta är mycket växlande och beror på kroppens ålder, kroppstorleken, beskaffenheten af det honom åliggande arbetet, o. s. v. Förutsatt att födan innehåller fett och kolhydrat

i tillräcklig mängd, behöfver en fullvuxen man, som utför ett tämligen tungt, men dock icke icke alltför strängt arbete, dagligen omkring 120 gr. ägghvita, en fullvuxen kvinna i samma ställning omkring 100 gr., en gammal, icke mera arbetsför människa däremot endast omkring 80 gr. I alla händelser böra vi lägga stor vikt på den af erfarenheten bekräftade satsen, att *ägghvitans mängd i den dagliga födan icke får tagas alltför liten*.

Mängden af fett och kolhydrat i födan rättar sig i väsentlig grad efter storleken af det kroppsarbete, som individen har att utföra. Ju strängare kroppsarbetet är, desto mera omfattande är förbränningen af fett och kolhydrat i kroppen.

(Forts.)

Japanska kvinnor och japanska hem.

För Idun af Astrid Næss.

(Efter författarinnans norska manuskript.)

De japanska husen likna närmast schweizerhyddor: små låga, envåningsbyggnader med tunga, breda tegeltak, som skjuta långt fram öfver det lätta träverket. Uppförda af furu, omålade och med fyra smala trästötter, hvarpå taket hvilar, göra de ett visst ofärdigt intryck.

Väggar begagnas icke; i stället för dessa användas ett slags rörliga skärmar, som kunna skjutas fram och tillbaka i trärännor, och för det mesta stå husen fullständigt öppna mot gatan, i det väggarna skjutas tillbaka. Dessa skärmväggar bestå af träramar, öfverspända med papper, och när de om kvällarne dragas för, likna husen stora lyktor. Bakom det tunna, genomskinliga papperet skimra färgade ljus, och de långa raderna af de små lyktliknande dockhusen, skimrande i mörkret, te sig ofantligt måleriskt. Det japanska papperet är användbart till mycket — så starkt, att det kan brukas som väggar, så ogenomträngligt, att man gör paraplyer och parasoller af det, och dock desslikes så mjukt, att det nyttjas till näsdukar och servetter.

I de japanska husen finnas inga möbler. De små fyrkantiga rummen äro blott försedda med en messings- eller kopparurna, fylld med glödande kol, hvilken hos folket i allmänhet tjänstgör både som värmeapparat och spisel. Golfven äro betäckta med skinande hvita mattor, på hvilka man aldrig ser ett damkorn, och hela det lilla dockhuset är beständigt putsadt och fejad. Som bekant äro japanerna världens renligaste nation, och deras ordningssinne är nästan sjukligt öfverdrivet.

När en japan träder in i sitt hem, tar han först af sig sina trätofflor eller sandaler utanför huset; för att ej solka ned de skimrande mattorna tassar han i hemmet omkring i strumpsockorna eller barfota. Därför står alltid en rad lustiga små docklika fotbeklädspjäser utanför husen — som oftast koketta, prydliga, små sandaler, gjorda af halm, under det att det i regnväder är ett slags styttlika trätofflor, som kallas »getas».

Något så egendomligt som det klapprande buller, dessa trätofflor framkalla, när man rör sig med dem, kan man knappast tänka sig, isynnerhet om man befinner sig midt

i en japansk folkmängd och alla klampa i väg — det liknar närmast en stark applåd på en teater.

Det är märkvärdigt nog, att japanerna äro i stånd att röra sig, ja, till och med kunna springa ganska fort på dessa opraktiska, styltaktiga tingestar, men därför röra de sig också på ett märkvärdigt otympligt, vaggande sätt, och japanerna, alla som en, både kvinnor och män, ha en otroligt oskön gång. Kvinnorna isynnerhet kunna knappast flytta fötterna, då deras »kimono» är så trång (se dräkten på fröken Næss' porträtt i Iduns förra nummer!), att den tvingar dem trippa åstad med de minsta möjliga steg, och när så därtill komma de nyss omtalade höga styltorna eller trätöflorna, som äfven hindra dem att röra sig fritt, kan man lätt förklara deras släpande, trippande gång, liksom den inåtvända, fula fotställningen.

En japanska kan aldrig bli i stånd att röra sig efter våra europeiska begrepp — lika litet som de kunna hålla ut med att spatsera längre distanser — och nationen som helhet betraktad har motvilja mot all motion. Men i ersättning göra de små japanska damerna ett sällsynt behagligt intryck, då de sitta på kuddarne i sina små dockhus. Då äro de förtrollande vackra — så små och täcka, med långsamma, mjuka, behagfulla rörelser.

Deras nationaldräkt består af den lösa, fladdrande »kimono», som om lifvet sammanhålls med ett bälte, baktill dubbelt sammanviket och mest liknande ett slags kudde. Kvinnan af folket bär för det mesta en mörk, blågrå »kimono», medan bältet är brokigt och ljusst. Vid halsens urringning sticker en blekrödt eller ljusblått färgad crêpehalsduk fram, som framhåller de mörka, bisarra ansiktena. Det rika, svarta håret är prydt med glaspärlor eller koraller och uppläggningsen är högst egendomlig. De gifta kvinnorna bära det uppfästadt i en enda buckla med en rund kam, medan de unga flickorna äro friserade på ett långt konstfullare vis. De ha nämligen håret vridet i flere bucklor eller puffar, som bilda en egendomlig figur, närmast som en fjäril, en vinge på hvar sin sida och en ensam puff i midten.

Japanskorna frisera sig aldrig själfva; det är ett helt konststycke, som kräver studium och mycken öfning, och det utföres i regeln af en professionel frisör en gång i veckan. I allmänhet ha japanskorna rikt, svart hår, men händer det, att det är krusigt, så använda de lika mycken omsorg och möda på att utglätta det som europeiskorna i motsatt riktning med bränntång och papiljotter.

Måhända är det af fåfänga, som japanskorna icke använda hufvudkuddar, de sofva nämligen, utan att hvila hufvudet på något, endast halsen stödes mot en träklots, en högst obekvämlig ställning! Men det tycks, som om japanerna funne det komfortabelt, de sofva alla med dessa hårda, obekvämliga trästötter under halsen, utsträckta på golfvet och för det mesta utan någon betäckning.

Då de japanska husen, som ofvan omnämdes, äro utan väggar och öppna mot gatan, försiggår allting med en viss offentlighet — familjens måltider, arbete, ja, till och med de mera intima sysslorna, de olika medlemmarnes toalett. Allt är öppet för publiken! Man kan följa hela familjelifvet

utifrån, och man kan knappast undgå att se kvinnorna i färd med att tvätta eller sminka sig. Det försiggår rent af ofta midt på gatan i största gemytlighet!

Japanskorna äro mycket fåfänga, de sminka sig nästan alla, och de använda båda mycken tid och, så vidt möjligt, mycket pengar på sitt personliga prydnade. Men de äro också söta; så pikanta med det tunga, svarta håret och den klädsamma »kimono», så lustigt lilleputaktiga med sneda ögon och målade ansikten — koketta, förtrollande dockor, fina och sirliga som små prydnadsfigurer.

Förr i tiden var det för gifta kvinnor skick och bruk att färga tänderna svarta och att raka bort ögonbrynen, men lyckligtvis är nu denna osköna sed gången ur modet, i det kejsarinnan för några år sedan gjorde början och upphörde därmed. Nu ser man det mera sällan och endast i det inre af landet.

Barnen bäras i Japan i en påse på ryggen och släpas med öfverallt. Ofta bära helt små flickor sina ännu mindre syskon omkring på detta vis, och då barnen i Japan klädas i de mest brokiga färger — »kimonos» med fjärilar och blommor användas till dessa små — bidrar det icke litet till att gifva det hela en lifvig prägel.

Och städerna i Dai-Nippon med detta orientaliska, glada folkli; alla de många underliga skepnaderna, de små kvinnorna, kulierna och barnvimlet — allt är så egendomligt, färgrikt och vackert.

Och så de genomskinliga små husen — butikerna i fickformat med de raraste kuriositeter — alla de tusen små lusthusen, allt är så konstnäsligt och fint, så egendomligt dockaktigt.

Det hela förefaller oss som en dockvärld, bebodd af en mängd små sällsamma väsen med en äldre, mera raffinerad kultur än vår.

”Bärstudier”.

III.

Litet om lingon.

Prisbelönad uppsats af Wifvan.

»Om jag skulle!» — — Därpå har jag suttit och funderat med den påföljd, att jag nu befinner mig vid mitt skrifbord med pennan i hand och i begrepp att inlåta mig på bärstudien III, om lingon.

Få se hur det lyckas! Viljan är god, men brist på förmåga kommer kanske att allt för bjärt framlysa, så om det här kommer till någon nytta, det är något som framtiden får visa, ty med oinskränkt förtroende till vår Iduns ärade redaktion, hänskjuter jag det till den att afgöra därom. Skulle den finna för godt låta det hamna i papperskorgen, så förtjänar det nog icke någon bättre plats, och skulle det, till min stora fröjd, finnas värdigt att fylla ett par af vår egen kära Iduns spalter, så, älskvärda läsare och läsarinor, hållen till godo!

För fattig och rik utgöra lingonen en efterlängtd tillökning i matförråden. De mogna strax efter hallonen, och på några ställen i Blekinge händer det, lingonen mogna samtidigt med hallonen, och det är icke alls ovanligt där, att både hallon, smultron, blåbär och lingon plockas på en gång och säljas. Ofta händer det, att de »repa» lingon, innan de ens blifvit halfmogna, och lägga dem sedan hemma på lakan för att fortare mogna; dessa lingon äro icke så bra eller goda, de kännas bäska och äro alls icke att föredraga framför dem, som mogna på sitt naturliga sätt.

De tidigaste äro de s. k. rågingonen, de mogna samtidigt med rågen, däraf namnet. Dessa lingon äro bäst till konservering, emedan de äro fastare och mindre saftiga än de senare, som däremot mera lämpa sig för saftning och syltning. Det är på s. k. brånar som rågingonen plockas; lingon som mogna i skugga äro bäst.

Lingon, liksom alla bär som man önskar förvara, böra plockas i torrt väder och, om man kan, anskaffas de, som man önskar hafva till finare sylt, i »senaste laget». Sylt af sådana lingon får en ovanligt vacker klar färg och bibehåller sig utmärkt.

Det är ganska intressant att vid tiden för bärplockningen vandra till skogs och studera lifvet i skogsbackarna. Under muntert samspråk ila yngre och äldre om hvarandra med sina korgar och »spänner» — lingon kunna, i motsats till hallon och smultron, plockas i bleckkärl — för att så fort som möjligt få dem fyllda. Merändels bildas lag, d. v. s. flere stycken som plocka tillsammans och sedan dela förtjänsten, men då få de icke ligga på »latsidan», ty alla vilja ha mest »repadt».

Det händer icke så sällan, att ett smärtsamt utrop, ett skrik blandar sig i glädjesorlet. Då är det någon barfotad, som blifvit stungen af en orm, och då är glädjen borta från det laget, som den sårade hör till. Skyndsamt bärs den sårade bort till närmaste stuga, där färskt lingonmos lika skyndsamt anskaffas och bredes på linne-lappar, som redan betäcka det sjuka stället. Färskt lingonmos är ett likaså känt som allmänt botemedel på landsbygden för ormbett. De koka färska lingon, om möjligt utan vatten, till mos, och detta lägges, när det något svalnat, på det onda, svullnaden och de fula färgerna ge snart med sig. För endast ett par dagar sedan var jag i tillfälle se resultatet af en sådan behandling. Flickan blef om några dagar bra, ehuru det såg »förfärligt» ut.

Om jag nu skulle passa på och tala om, att »krösamos» äfven hjälper på gammalt smutsigt silfver! Jo, det är sant! Och jag rengör alltid gammalt silfver på det sättet, ända sedan en guldsmed upplyste mig därom. Sättet är enkelt.

Se här: På sommarn (när lingon inkokas för vinterbehof), medan lingonen äro »färska», kokas mycket eller litet — allt efter de saker man önskar rengöra — för sig själf i emaljerad gryta — utan socker få lingonen lof att koka. När lingonen kokt upp, nedlägges det smutsiga silfret (äkta) i lingonen och får så koka i dem en god stund, ända tills det synes rent. Det är hela konsten. Så göra guldsmederna, och så gör jag med *allt* gammalt äkta silfver. Försök; resultatet blir »lysende»!

Huru »herrska» saftar, syltar och inkokar sina lingon, det finnes väl icke någon af Iduns ärade läsarinor som icke vet, — och skulle de händelsevis icke veta det, så finnas kok-, sylt- och saftböcker, som därom upplysa och ge tillförlitliga beskrifningar, dem jag hänvisar till. Men hur allmogen på landet »syltar» lingon, finnes ingen beskrifning på i några kokböcker, det skulle kanske därför roa många höra något därom.

Det händer endast sällan, att allmogen kokar dem med socker, men oftast, de bästa, med sirup. De allra fattigaste koka dem hvarken med sirup eller socker, de äro glada, om de ha råd få behålla några kannor hemma och koka till »krösamos», det de sedan äta som efterrätt, eller i stället för »såvel» till potatisen. Merändels äfven på förmögnare bondställen äta de i hvardagslag, då och då om de ha godt om lingon, sådana i form af »krösamos» till potatis, och anses det som en riktig raritet. Se här några beskrifningar, hämtade från allmoge:

Krösamos: Lingonen rensas och sköljas (ibland icke ens det), sättas, sedan de blifvit behörigen instufvade i en stor kittel med tillbörligt vatten till hvarje »skäppa», på elden, där de få koka i flere timmar, under flitig omröring och stötning, så att de bli riktigt sönderkokade. När de kokt till mos, äro de färdiga, aftagas, hållas i stora krukor och ätas till mjölk eller potatis som den största läckerhet.

»*Krösamos med äpplen uti:* Lingonen rensas, sköljas, sättas på elden, få koka, tills de mosa sig, då skalade äppelbitar läggas jämte sirup och litet kanel — allt »efter råd och lägenhet». Får så koka en god stund igen, äppelbitarna få dock ej sönderkoka, de skola ligga hela i moset; hvarefter det aftagas och är färdigt. Användes liksom »krösamoset», men är det endast förmögnare bondfolk, som har råd använda sådant.

Krösamos med sirup: Liksom föregående, men till 1 kanna (= 2½ liter) lingon användes en

Möblering och Dekorering
af våningar verkställes stilriktigt och elegant.
Största urval af goda modeller uti olika stilarter.

**Sängar och Sängkläder, Möbeltyger,
Mattor och Gardiner m. m., m. m.**

**Carl Johansons
Möblerings-Affär,
Drottninggatan 45. 1 och 2 tr.**

Tandläkare C. O. Kochs tandpasta Floriline och de flesta bok- och parfymhandlande i riket samt i parti med hög rabatt hos Carl G. Leth, Drottninggatan 44, muntinktur Odontofyl Stockholm, samt hos tandläkare C. O. Koch, Linköping. rekommenderas såsom de bästa och tillförlitligaste preparat för tändernas och munns rethållande. Säljas hos

fjärdedels kanna sirup, kokas icke så länge, ej heller sönderstötas som de föregående.

Om jag nu skulle sluta af min »studie» med mina egna bärrecept, dem jag på förhand rekommenderar till det bästa! Jag har en ganska stor samling, men hvilka skall jag denna gång afskrifva? — Nu har jag bläddrat igenom dem och med tanken fäst vid: *Välj, men välj de bästa*, har jag valt ut följande:

Lingon med päron: Fem liter (= 2 kannor) lingon rensas, sköljas, sönderkokas med $\frac{1}{2}$ liter (= 1 kvarter) vatten och upphålles i silduk att afrinna. 10 liter päron, stora, goda, skalas och ett kors skäres i hvarje. Lingonsaften hälls i syltkitteln, kokas en stund med hälften af sockret* och 45 gram (= 10 ort) kanel, hvarefter päronen iläggas att mycket sakta koka, tills de äro mjuka och klara, då de upptagas. Lagen tillsättes med det återstående sockret och kokas till gelé, upphålles att kallna och hälls öfver de i burk nedlagda päronen; öfverbindas och förvaras i svalt rum eller kallare.

Lingongelé: Till hvarje liter rensade och sköljda lingon tagas 4 dl. vatten, hvarmed bären under jämn omröring få sakta koka en 20 à 25 minuter; upphålles i silduk, få själfrinna utan pressning, tills all saften utrunnit. Stå till andra dagen, då den klara saften varsamt afhålles; till lika vikt klar saft tages lika vikt stött socker. Sockret slås först i den blankskurade syltkitteln, när det blifvit fullkomligt smält, ihålles däri den kalla saften, och först nu får syltkitteln sättas öfver elden, som bör vara svag, att småningom uppkoka. Omröres noga, skummas väl, kokar sakta 10 à 12 minuter från första uppkoket, upphålles i glasburkar. Andra dagen belägges geléet med vax- eller konjakspapper. Detta gelé är mycket parant.

Fem lingonsylt: 3 kilo stora rensade lingon sköljas, få afrinna. $2\frac{1}{2}$ kilo socker jämte $\frac{1}{3}$ liter vatten kokas i syltkitteln till en lag. Bären iläggas, skakas, kokas, tills de synas klara, upphålles i ett fat, skummas, skakas tills de svalnat, då de nedläggas i burkar**, få kallna, öfverbindas därefter.

Om man så önskar, kan man hafva vanilj, pomerans eller kanel uti lingonen. Då vanilj användes, sönderklippes $\frac{1}{4}$ böna i små bitar, som iläggas först, då syltet lyftes af elden, men bitar af kanel samt sönderskurna pomeransskal kunna iläggas under kokningen och därpå uppkomma: kanel-lingon, pomerans- och vanilj-lingon.

Lingonsirup: 2 kannor (= 5 l.) mogna lingon rensas, sköljas, läggs i syltkitteln med 1 kanna (= $2\frac{1}{2}$ l.) vatten, sönderkokas, upphålles i silduk, få afrinna. Saften väges, till hvarje skålpund (= 425 gr.) därpå tages 75 ort (= 318 gr.) socker, hvilket hugges i bitar och kokas jämte saften 10 minuter öfver stark eld, hvarunder det noggrant skummas, uppslås, får kallna och hälls på buteljer påföljande dag.

Sur lingonsaft: Lingonen kokas som till ofväntande lingonsirup, silas, saften får stå till följande dag, buteljeras, korkas och hartsas.

Konserverade lingon: Vackra s. k. råglingon, stora och väl mogna, rensas genast efter afplockningen, läggs på buteljer och öfverslås med friskt vatten, buteljeras, korkas och hartsas; förvaras i kallare.

Önskar man förvara lingonen torra på flaskor, så behandlas de på samma sätt och med iakttagande af samma försiktighetsmått som blåbär på flaskor.

Lingonvin: 13,09 liter vatten och 3 kilo 550 gr. socker kokas till en lag, får kallna. 7 liter lingon lägges på ett halfankare. $2\frac{1}{2}$ liter lingon kokas i $1\frac{1}{2}$ liter vatten, silas, får kallna. De kokade lingonen slås, sedan de blifvit fullkomligt kalla, på de torra i halfankaret, sedan sockerlagen, skalet af en citron och sist en bit kanel därpå. Ankaret sättes nu i ett svalt rum, en ren handduk lägges däröfver och omröres det noga två gånger dagligen under en 14 dagar; sedan tilltappes kärlet noga samt hartsas. En månad står det så orördt, hvarefter man silar och tappar det på buteljer. Blir ovanligt godt, samtidigt som det är billigt och synnerligen läskande.

Nu tror jag, att det kan vara nog med recept, ty om jag icke misstager mig, har nog litet hvar några stycken sådana att framvisa, kanske lika bra och lika goda, om icke bättre. Jag önskar endast få upplysa — för dem som icke ha

* 2 kilo 550 gram till satsen, således 1,275 kg. först och lika mycket sedan.

** För att burkarna icke skola spricka, då man håller varmt sylt uti dem, skola de stå på fyrdubbelt linne.

reda därpå — att lingon duger utmärkt till soppor. Det är bara att försöka och hitta på göra utbyte mot något annat. Passera färska lingon som nypon, använd detsamma som till nyponsoppa och utbyt nyponen mot lingon. Blir utmärkt soppa. Likaså med krämer.

Som dryck är lingon och vatten utmärkt på sommarn, då det är varmt och man förstar mycket. Ett par skedar söta lingon i ett vanligt dricksglas vatten är både nyttigt och behagligt, släcker törsten ganska bra och lugnar samtidigt.

Ja, nu tror jag, jag gör slut på min bärstudie och tackar för lånet af pennan.

Adjö och tack, som de säga på »bondlandet», för samvaron! Kanske kan jag en gång få komma åter och då få hälsa på Iduns älskvärda läsekrets med: »Tack för förr en gång!»

* * *

Sist ett varmt tack från redaktionen till alla sändarne, bland hvilka »Tante Alfhilda», »J. S.» och »Bärvän» särskildt förtjåna loford för sina trefiga uppsatser, hvilka dock ej nu hinna användas.

Stackars örat!

Populär medicinsk föreläsning

för Idun af * * *

(Forts.)

Generalen anförtrodde sin lomhörde granne kamarherren (han blef inte kommandör, som han hade väntat sista Oskarsdagen), att biskopen var en kruka, ty han vågade ej säga préférence på generalens spader, kan man tänka sig. Ja, de prästerna, de äro sig alltid lika: »Jag var ett få, som inte själf sade: spel ut!»

Ja, nu hade hon just spelat ut sin sonat där framme vid pianot, och både hon och församlingen drog en suck af lättnad. Ingen enda af alla dessa sladdrare hade den ringaste aning om, att de med sitt opassande prat hade stört dem af sina grannar, som verkligen ville höra på den vackra musiken, i synnerhet som detta nummer spelades med mera smak och känsla än något annat under hela aftonen; mähända kunde man göra ett undantag för harpvirtuosen. Och just därför har jag tagit mig friheten påpeka detta för mitt »vördade publikum». Mitt gyckel är »ej blott till Lyst», det hvilat mot en ganska allvarlig bakgrund.

Ni kallar mig »doktor», mitt herrskap, men vet ni, hvad detta latinska ord egentligen betyder?

Jo, det betyder på svenska »lärare»; det är alltså både min rättighet och skyldighet att lära och undervisa eder, högtärade.

Nu kommer nr 2 på programmet, en dikt af vår störste nu levande skald. Det ähördes med den mest spända uppmärksamhet — men så räckte det ej mer än 3 minuter, och så pass länge orkar man väl tiga, för öfrigt »kunglig sekern deklamerar så gudomligt.»

Med öronbedöfyande koloratur drillar signora Tremolini igenom sin konstiga aria, som hvarken hon själf eller någon annan begriper meningen af, men den häpnadshörskareskan sitter förstummad — och det var inte ett litet konststycke att åstadkomma en dylik effekt, signoran har ärligt förtjänt sina applåder.

Se där ha vi den lille harpvirtuosen, underbarnet med de ljusa Balder-lockarna och de himmelsblå, vemodigt drömmande ögonen. Med späd, men kraftig hand griper

han i harpans gyllene strängar och trollar fram toner af onämbar skönhet. Det är som ett eko af de himmelska härskarornas jublande melodier från harmoniens hemland.

Men

»Saligheter, som förlängas,

Härda endast gudar ut.

Menskohjartan skulle sprängas,

Toge ej dess tjusning slut!»

Församlingen lyssnar med återhållen andedräkt, när pianissimot förtonar och liksom förlorar sig i ett aflägsset fjärran. I allas deras ögon, hvilka i bröstet hafva ett hjärta och ej allenast en muskel, som pumpar blod, glänser en pärla af det slag, som är mera värdt än jordens alla glittrande diamanter; man anar, om man ock ej rätt förstår det, att man här står framför utsikten till en ny värld.

Blott professorn sitter lugn och beräknar kallblodigt, huru många gånger i sekunden strängen måste svänga för att just angifva den tonen, och att den måste vara just så långt uppskrufvad för att ej ljuda falskt. Men som detta i längden blir skäligen enformigt, så råkade vår gode professor slumra in, men han väckte sig själf med en högljudd snarkning just under ett nästan ohörbart diminuendo och höll därvid på att skrämma slag på sin granne, den lilla nervösa musiklärarinnan. Dock, ridderlig på sitt sätt mot det täcka könet, i grunden välment och rätträdig — han ville ej göra en mask förnär — bad han strax om ursäkt upprepade gånger och sade ganska högt och tydligt: »Nu förstår jag, huru David kunde söfva Saul.» Att »stämningen» i halfva salen därigenom gick förlorad, och att konstnären kände sitt hjärta som genomborradt af en förgiftad dolk — det rådde väl inte professorn för, ty man skall låta »detta vara detta» och inte släppa sin fantasi lös, så att den kommer i sken, och för resten hade professorn aldrig förnekat, att instrumentet var ordentligt och riktigt »stämdt».

Hå hå, ja ja; trösta oss för omusikaliskt folk! Men hvad skola vi väl säga om violoncellisten, som under hela tiden hördes klirpa på sitt stora instrument i rummet utanför, och som öfvade skalor för brinnande lifvet, till och med i det högtidliga ögonblick, då den feta kontra alten sträfvade upp i höjden med sitt: »jag elsker, — elsker — — — elsker dig!» Vilja icke ens artisterna höra på hvarandra, då är kanske publiken så där tämligen ursäktad.

Nu kommer pianisten med håret hängande som en pensionsflicka och med manchetter som ett par medelstora dockklädningar . . .

Detta är då lyckligtvis inte klassisk musik, utan det måtte vara något potpurri ur Fatinitza eller kanske något populärt, en imitation efter Wagners »flygande holländaren».

Först mullrar det i basen en stund: det är åska på afstånd, men ovädret drager förbi; så några drillar längst upp i diskanten: det är lärkan och andra sångfåglar. Sedan kommer en kaskad af toner, på det allra konstigaste vis åstadkommen därigenom, att artisten lade sina armar i kors och än kastade högra handen öfver den vänstra, än tvärtom på ett så högst märkvärdigt sätt, att den gamle kammarjunkaren måste resa sig upp och med sin »enkel-tjusare» i ögonvrån taga konststycket i noga betraktande; han var icke utan en viss förskräckelse för strängarnas öde, och han iakttog till sin ledsnad — ty han var en ordningens man — att pianisten bara spelade

på de hvita, men alls icke rörde vid de svarta tangenterna; det kan omöjligen vara rätt att slita på instrumentet så ojämnt. I häpenheten råkade han till och med tappa käppen med guldknappen i golfvet, men det gjorde just ingenting, ty detta skedde på ett fortissimoställe, och därför hördes det icke heller, att de slogo skallarna ihop, när borgmästaren ville taga upp käppen och kammarjunkaren skulle skynda honom i förväg.

(Forts.)

Teater.

Djurgårdsteatern bjöd i måndags på ett nytt stycke, nämligen »Herr kalfaktorn», lustspel i tre akter af Ch. Bossus och Edv. Délavigne. Det är ett lustspel i den farsartade stilen, som alldeles gifvet kommer att locka en rad af fulla hus. Redan från början kommer åskådaren i det bästa humör, och munterheten i salongen stegrar sig hvarje akt. Intrigen rör sig om, huru en ung dragonkapten råkar i fara att få sin kalfaktor till svärfar, men slutligen räddas därifrån. Att närmare redogöra för styckets innehåll vore att förtaga de blifvande åskådarnes öfverraskningens och nöjets krydda. Iscensättningen och utförandet äro alltigenom förträffliga. Särskildt utmärker sig fröken *Rustan* som änkan-svärmödern och fröken *Magnusson* som fru de Solignac, en fru med grundsatsar, samt hr *Eliasson*, den sistnämnda man, hr *Lavén*, kalfaktorn själf, och hr *Byström*, kaptenen. Hr *Lavén* torde dock säkerligen kunna afvinna kalfaktorns tacksamma roll ännu något mera till det goda, han redan vid premiären framställde. Att fru *Ranft*, i dansösen *Sirénes* roll är en bländande sirén, torde vara öfverflödigt nämna, lika litet som att fru *Eliason*, fröken *Borgström*, hr *de Wahl* och *G. Ranft* väl fyllde sina biroller.

Till förpjas gafs hr de Wahls lilla nätta proverb »För tidigt», i hvilket författaren och fru Eliason utföra de båda rollerna riktigt con amore. Hr de Wahl, som ej förut uppträdt under säsongen, mottogs vid sitt inträde af lifliga handklappningar. Att sådana för öfrigt i rikligt mått förekommo under aftonens lopp och framkallade talrika inropningar är gifvet.

Programmet är mycket underhållande och konstaterar, att den nitiske och energiske direktörens förfarande följes af oförminskad framgång.

David Thor.

Några drag ur en »reformators» lefnad.

Skiss för Idun af

Petrus Hedberg.

(Forts.)

Då de kommit den andra båten tillräckligt nära, funno de med ett enda ögonkast, att det var absolut omöjligt att komma den så nära, att de nödstälde kunde komma öfver i deras båt. »Det var långgrundt,» hade Kristian sagt, och nu insåg pastor Thor hvad han menat med det ordet; böljorna, reste sig redan långt från land till en förfärande höjd, och brottsjöarne voro här svårare än längre ut, emedan de hade att kämpa mot hvad engelsmännen kalla »undertow», d. v. s. det i de nedre lagren från stranden tillbakaflytande vattnet. Det var nu fråga endast om en eller annan minut, innan Gulliks båt skulle börja hugga. De fyra män i den kände väl vidden af den fara de löpte, men än komsten af den andra båten gaf dem ju ändå litet hopp. Och pastorn var med! Den landkrabban! Hvad var han med för, hvad förstod han af hvad som var det rättaste och bästa i en sådan stund? Men just pastor Thor var det, som nu reste sig upp i båten, fattade draggen

med den ibända trossen och ropade till männen i Gulliks båt:

»Passa på, när jag kastar — akta er för draggen — hugg fast honom i förn.»

När nästa tretal af vågjättar hade passerat, begagnade han det ögonblick af relativt lugn, som följde på dem, och kastade draggen. Kastet lyckades, draggen flög öfver båten, så att de fingofatt i trossen. I ett nu var draggen halad ombord och fästad eller »fasthuggen» i förn.

»Nu upp mot vinden igen!» sade pastorn. »Hugg i, så det brakar, gossar!»

Ja, nog höggo de i, men att uttröttade som de redan voro efter den ansträngande rodden, kunna arbeta upp mot stormen igen, icke blott sin egen lätta båt, utan äfven den stora tunga, af vatten halffyllda hafsfiskebåt, som de hade på släp, det tycktes öfvergå deras krafter. Huru mycket de än ansträngde sig, tycktes de fruktansvärda bränningarna vara lika nära och ursinnigt ryta af begär efter de åtta människors lif.

»Släpp styråran, Petter — så länge vi ha vinden rätt förifrån, går det nog ändå, utan att någon styr — och kom och hjälp oss — nej, inte mig, jag orkar nog än en stund — ta i hos Halvar eller Kristian.»

Nu rodde de under tystnad några minuter, till det yttersta spännande hvarje sena och nerv. Om en åra bräckts, hade det sannolikt betydtt åtta mans säkra död.

Nej, de kunde icke se, att de kommo ens en tum framåt! Hade de skridit framåt om än så sakta, skulle vågornas höjd hafva minskats i samma mån som vattnet utanför den långgrunda stranden blef djupare. Men nu kommo böljorna oupphörligt, oupphörligt som rullande berg med fräsande och skummande och vältrande kammar och toppar. Det kändes, som om de varit förtöjda vid stranden.

De fyra i Gulliks båt försökte gång på gång med den enda åra de hade kvar — de andra hade spolats i sjön under en stark öfverhalning, som båten gjorde, medan de ännu hade seglet uppe — att hjälpa sina räddare, men när de hade rott ett par tag, girade den tunga båten till med sidan mot vinden, tog in vatten öfver stänkbordet och blef ännu tyngre. Där sutto de då, fyra, nästan uthvilade män, och kunde icke annat göra än se på de andras ansträngningar; de måste nöja sig med att söka länsa båten med pumpen och sina hufvudbonader.

Den modige, trosstarke pastor Thor, som gått ut i sin Guds kraft med icke blott vilja, utan äfven hopp, ja, nästan förtröstan att kunna rädda de i nöd stadde, äfven han började nu misströsta, när han kände sina gigantiska krafter börja aftaga. Sådana äro vi människor, äfven de bättre ibland oss, ja, stundom äfven de bäste: i främsta rummet lita vi mer eller mindre medvetet på vår egen kraft, och lämnar den oss i sticket, glömma vi allt för lätt, att det finnes en, som har all makt i himmelen och på jorden.

En af männen i båten svor till en ed. Pastor Thor ryckte till. Svåra och banna nu, när de hade döden och evigheten för ögonen! Det var som om pastorns nit fått ett piskrapp, och med den heliga harmen följde ny spänstighet i sinnet.

»Det här går inte,» sade han. »Petter, lämna åran och se efter, om det finns någon smäcker lina i båten.»

»Jo, det ligger en flötlinn akterut,» svarade Petter.

»Lös då styråran, slå flötlinan ett halflag

om henne och kasta henne i sjön. Kanhända dom får tag i henne.»

»Det var bra, herr pastor; det är alldeles riktigt, då går det,» sade Halvar. »Herr pastorn är då som den värsta sjöman.»

Pastor Thor ryckte nästan till; han hade fått piskrappet nummer två, men detta var af annat slag än nummer ett. Det var första gången någon af hans församlingsbor kallat honom »herr pastor».

Denna pastorns idé blef deras räddning. Männen i Gulliks båt fångade upp åran, och nu — med två åror i båten — kunde de bemanna båda sidorna, och ungefär tre timmar senare lågo de två båtarna lugnt förtöjda vid bodarna i hamnen.

Allt hvad »herr pastorn» den gången sagt och gjort, det har tusentals gånger upprepats icke blott af invånarna på Manlösa, utan äfven af hela kustbefolkningen vidt och bredt omkring, och så länge en fiskare lever i bygden, skall historien om hans bragd ännu mången gång upprepas både vid spiselden i stugorna och ute på hafvet, när man ligger och väntar, att fisken skall »gå till».

Händelsen utgjorde också en verklig epok i pastor Thors reformationsarbete ute på Manlösa, och det är därför jag något vidlyftigare redogjort för den. Det kompakta motstånd, som de flesta af hans förslag till den lilla kommunens höjande i andligt och materiellt hänseende hittills hade rönt af det styfsinta folket, hade med ens förlorat sin ondartade karaktär, och när han hädanefter icke vann framgång i hvad han önskade och föreslog, var det icke längre en omedgörlig illvilja, utan folkets okunnighet och sega fasthållande vid det gamla, som gjorde honom segern stridig. Efter hand lärde sig Manlösaborna inse, icke blott att han var insiktsfullare och rådigare än de, utan äfven att de i honom hade en varmt tillgifven vän, som var lika beredd att sörja med dem i deras sorger och lida med dem i deras lidanden som att glädjas med dem i deras glädje. Härigenom fick han äfven i jordiska angelägenheter en makt öfver dem så stor, att väl sällan någon själasörjare utöfvat en dylik öfver sin hjord. Blott ett enda exempel därpå.

Då koleran ett år åter hemsökte vårt land och svårt härjade i de många fisklägena på kusten, förbjöd pastor Thor sina församlingsbor att hafva någon beröring med den yttre världen, så länge farsoten varade. Man knotade väl både högt och i tysthet — huru skulle man då få sälja sin fisk? — och huru skulle man få mjöl och potatis, kaffe och socker och en mängd andra nödenheter från fastlandet? — men pastorn var bestämd, och hans vilja segrade*). »Vi få äta fisk och undvara allt annat,» sade han; »det är bättre att vi svälta, än att vi dö i den förfärliga sjukdomen.»

Några dagar efter den stormiga septembertag, som ofvan omtalats, trädde drängen Joel en afton in i pastorns arbetsrum. Sedan han stått och tummat mössan en stund sade han:

»Jag skulle vilja tacka herr pastorn, för hvad herr pastorn gjorde mig häromdan.»

»Tack själf, Joel.»

»Det var mitt fel alltihopa — jag var full, och det var jag som rådde för att årona foro i sjön.»

»Ja, man reder sig nog bättre, då man är nykter.»

*) Detta är fullt faktiskt.

Förf.

Extra fin Marsala

(Qualité Inghilterra) härstädes lagrad sedan 1891. Vid undersökning af härv. handelskemist befunnen enl. analys fullgod. Pris kr. 1:25 pr butelj. Finnes endast hos

K. A. Nydahl & C:o
Stockholm, 2 Stureplan
Riks- och Allm. telefon.

Tandläkare dr Geo. Forssmans
Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandinktur
 Annas & de Nestes apotek, i partymästarens O. Jons
 hrr handlande, Parntorsgatan för Svartinge hos
 Bendix, Josephson & C. O., 11 Regeringsg.

»Jag var full den där natten också, då... då dom skar af herr pastorns äppelträd.»
 »Var det du, Joel? Säg, var det du, som gjorde det?»
 »Ja, herr pastor. — Förlåt mig!»
 »Om du hade slagit mig, Joel, hade jag kunnat slå dig igen, och om du hade kastat en sten genom fönstret, hade jag kunnat sätta in en ny ruta. Men mina stackars vackra små träd, som just hade blommat första gången — det enda som beredt mig någon verklig glädje, sedan jag kom hit på ön — att du hade hjärta, att du kunde vara nog grym att förgripa dig på deras unga, oskyldiga lif.»
 »Förlåt mig, förlåt mig, herr pastor.»
 »Ja, jag förlåter dig, Joel. Af allt mitt hjärta förlåter jag dig. Här har du min hand på det. Men hvad tycker du — skulle det inte kännas godt, om du kunde hjälpa till att reparera den skada du gjort — hjälpa mig, när du kunde ha en stund ledig, att få opp en mur kring min lilla täppa, så att den skyddas mot nordanvinden, och så ta med dig litet mull tillbaka hvar gång du far till staden och säljer fisk. Vi få ta så mycket vi vill hos nämndeman Per Andersson — det har han lofvat mig. Hvad säger du om det, Joel.»
 Jo, det ville Joel hjälpa till med.
 Om pastorn hade följt Joel med ögonen, när denne lämnade prästgården, skulle han förvånats öfver, att drängen gick ur hus i hus. Men i stället fick han dagen därpå förvånas öfver, att tidigt på morgonen en hel flottilj på sjutton båtar lade ut från Manlösa och styrde kosan till fastlandet. Hvad i all världen betydde detta? tänkte

pastorn. De hade ju ingen fisk att sälja nu, det visste han.
 Då båtarna sent på eftermiddagen kommo tillbaka, gick pastorn ned för att höra, om de hade något nytt att berätta från fastlandet. Som han kom ned till bryggan, började den ene efter den andre att lägga till. Besynnerligt! I stället för mjöl- och potatisäckar och brännvinskaggar, som han hade väntat att få se, låg det midt i hvarje båt en rund hög, öfvertäckt af ett gammalt segel. Icke ville han fråga, hvad det var, och ingen sade ett ord till honom om den saken.
 Det var månsken på kvällen, och då pastor Thor, innan han lade sig, drog upp rullgardinen för att se på de silfverglänsande vågornas lek, blef han varse en underlig syn; en mängd dunkla gestalter, han räknade ända till trettio, rörde sig tysta fram och tillbaka mellan båtstaden och den lilla klyfta eller däld mellan klipporna, där han hade börjat anlägga sin lilla trädgårdstäppa. Nu förstod han allt. Det var jord från fastlandet, som de hade i båtarna, och då inga kärror funnos på ön — hvad skulle de gagnat till, då där ännu icke funnos några ordentliga vägar? — *buvo* de jorden i sina förskinn upp till hans lilla anläggning.
 En varm rodnad steg upp till pastorns ansikte, och hans starka händer darrade, när han knäppte hop dem, såg upp mot den stjärnströdda himmelen och med rörd stämma halfhögt framsade Esaias' ord i hans 35:e kapitel:
 »Öken och ödemarken skola lustiga varda, och vildmarken skall glädjas och blomstra som en lilja.»

Att här redogöra för frukterna på det andliga området af pastor Thors verksamhet på Manlösa ligger utanför ramen af de små taflor, som det varit afsikten att här framlägga. Vare det nog sagdt, att ön, som förr genljöd af svordomar och förbannelser under vilda dryckeslag och skyddes af hvarje främling, som ej af nödvång måste sätta sin fot på den, nu är ett hem för goda och höfviska seder, för laglydiga och sträfsamma medborgare, hvilka redan i hela sitt yttre uppträdande bära vittnesbörd om den förändring, som försiggått med dem.
 Äfven själfva ön är som omskapad. De forna steniga stigarna äro förvandlade till väl ansade, grusade vägar, i de gamla eländiga, fallfärdiga kåkarnes ställe resa sig nya snygga gårdar, af hvilka några äro byggda i villastil och försedda med verandor och hvarje år hysa sommargäster, på många ställen, där klippan förr tittade fram kall och grå, gömmes den nu af bördig och bärande mylla, som forslats öfver från fasta landet, och lummiga träd gifva skugga och hägn åt jublande småfåglar.
 Ja, det är en verklig reformation både i timligt och andligt afseende Manlösa genomgått, och detta allt är en ende mans verk. Må hans föredöme mana till efterföljd!

Innehållsförteckning.

Constance Ullner; text af V. Lindman. (Med porträtt).
 Två fjärlar jaga hvarandra; poem af Daniel Fallström. — Kvinnoerna och kvinnofrågorna på skolmötet. — Iduns läkarartiklar. V.: Om våra födoämnen; några allmänna synpunkter, af professor Robert Tigerstedt. — Japanska kvinnor och japanska hem; för Idun af Astrid Ness. — Bärstudier. III: Litet om lingen; prisbel. uppsats af Wifvan. — Stackars örat! Populär medicinsk föreläsning, af ***. (Forts.). — Teater. — David Thor; några drag ur en »reformators» lefnad; skiss för Idun af Petrus Hedberg. — Tidsfördrif.

Tidsfördrif.

Redigeras af Sophie Linge.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Charad.

Du älskar att gissa charader, Så sade herr Knark till sin fru. Se här i de följande rader: Mitt första är ingen som du. Jag ledsnar att höra mitt andra Om bara mitt hela alltjämt Och finner mitt öde bestämdt Att snart nog till »gillstugan» vandra.
 T. K.

Aritmogryf.

1	11	10	11	9	5	12
2	13	14	9	15	11	10
3	5	6	6	15	5	10
4	16	9	8	12	11	10
5	17	11	9	4	8	10
6	5	9	14	9	8	9
7	5	13	14	2	9	1
8	18	4	8	14	11	9
9	8	13	14	8	15	17
10	5	19	5	9	9	5

Ersätter man ofvanstående siffror med bokstäver, så bilda de vägräta raderna följande ord: 1) officerstitel, 2) provins i Italien, 3) en sorts skinn, 4) provins i Österrike, 5) ett grund-

tal, 6) manlig släkting, 7) stad i Tyskland, 8) namn på en månad, 9) geometrisk storhet, 10) provins i Spanien. Begynnelsebokstäfverna utgöra namnet på en af Gustaf II Adolfs generaler.
 Sigrid.

Länkgåta.

Rätt funna och hopfogade, bilda länkarne namnet på en maträtt.

- 1—3) Hårdt mot hårdt det blir, När man mig begagnar.
- 2—3) Upprorskrig jag för Emot dam och agnar.
- 1—4) Socken i vårt kära land, Där man går på grufvors rand Och för säd på vagnar.
- 4—7) Armt det visthus är, Där man mig ej finner.
- 6—7) Ofriad ofta blir, Där jag hejdlöst rinner.
- 4—8) Om af mig fullt upp du har, Jag dig många fyrkar spar, Ja, och fyrkar vinner.

S. L.

Bokstafsgåta.

re, ona, ma, b, le, da, if, lö, a, m, ug, eg, f, us, al, n, ta, er, n, ro, m, pa, d.

Af ofvanstående stafvelser bildas 7 ord, hvilka beteckna: 1) maträtt, 2) stad i Böhmen, 3) schackpjäs, 4) dryck, 5) titel, 6) fruntimmersnamn, 7) kemiskt ämne.
 S. Q.

Ordförvandlingsgåta.

Rigo-eng = en blomma.
 Årgo-blue = en stad.
 Ne-gob rig = flicknamn.
 Mal-ru-mel-tak = en inrättning som finnes i hvarje större sjöstad.

Schack-gåta.

Efter hästens gång på schackbrädet. — Vers af Runeberg.

sam	ra	gam	här	fält	man	kling	gär
sin	må	man	tapp	man	jag	ra	får
män	ka	ha	mar	hö	spor	bort	ken
dra	fins	att	ta	en	skal	är	klan
rå	ner	om	ej	skam	språk	fält	från
nat	an	kas	så	la	det	dras	lä
täe	må	gil	ken	i	man	det	mar
le	an	dan	helst	ta	skal	dan	hvar

Kurre.

Ina-slep = en frukt.
 Tan-sa-i-oreli = ett substantiv.
 Seg-el-pa-rar = ett yrke.

Begynnelsebokstäfverna, rätt gissade, bilda namnet på ett musikinstrument.

Ringa.

Lösningar.

Initial-charaden: Bön; bedja, ö, nöd.

Diamantgåtan:

A
 U M E
 O N E G A
 A M E R I K A
 A R I L D
 O K A
 A

Bortplockningsgåtan: 1) Strumpa, 2) stumpa, 3) stump, 4) stum, 5) tum, 6) tu.

Schackgåtan:

Tanke, se hur fågeln svingar Under molnet lätt och fri; Äfven du har dina vingar Och din rymd att flyga i.

Klaga ej, alt du vid gruset Som en fånge binds ännu; Lätt som fågeln, snabb som ljuset, Mer än båda fri är du.

Är det gläd på jorden, hvilat Bland dess fröjder, gläd också; Är det sorgligt, lå, lå Bort till högre rynder då.

Anagrammet: 1) Etsar, 2) aster, 3) stare, 4) retas, 5) resta.

HULTMANS Cacao & Chocolad

rekommenderas som den bästa och vitsordas på det var maste af professorerna hrr Joh. Lang, Seved Ribbing, Nils O:son Gadde, C. J. Ask samt doktor Olof Moberg.